څه ګورم او څه اورم

د

ګل پاچا الفت

Ketabton.com

د نا چاپ شوي آثارو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل

نه پوهېږم: د قدرت څه منظوره وه؟ او دی نړۍ څه احتیاج درلود چه زه ئې د خپلو ننداړو او تماشو دپاره را بللم. دغه راز نا اشنا چه نه ئی نوم معلوم وی او نه ئی څوك له احواله خبر وی هېڅوك خپل محفل ته نه را غواړی او نه خپل ښه او بد ورته ځرګندوی.

زه هم سره له دی چه د دی عالم ناسته ولاړه دود و دستور، وفا او جفا، رحم او ظلم ښه او بد هېڅ راته نه و معلوم او نه می پدی باب کښې څه تصور او تخیل کولی شو راغلم او د دغه مجهوله بلنه می قبوله کړه. سره له دی چې زما سابقه او آینده هېچا ته نه وه معلومه او نه می چا ته د خپل راتلونکی ژوند په نسبت څه ویلی و، زما په راتګ د خوشحالۍ ډزې وشوې او له هری خوا د مبارکۍ آوازونه پورته شوه. د کلی او کور لوی او واړه ټول خوشحاله و او زما د استقبال مراسم په ډېر ښه شان اجرا شوه.

وګورئ! هغه وخت چه زه د هېڅ نوم خاوند نه وم پخپلو او پردو، ښځو او نرو زما د راتګ زیری کېده او یوه خوا بله خوا د خوشخبرۍ ګلونه وګرزېده. زه هېڅ پوه نشوم چه دا دومره خوشحالی او خوشبینی د څه دپاره او زما ولی دومره ډېر قدر کېده؟

بی له دېنه چه دی خلقو ته جدت پسند ووایو نور به نو څه ووایو؟

هو! دا خلق هر وخت نوی شیان خوښوی او زاړه ردوی، هره ورځ په نوو اشنایانو پسی ګرزی او پخوانی ملګری پرېږدی همدغه سبب دی چه د دوی د بې وفا توب قصې په هر ځای کښې کېږی او هر څوك دوی ته بې وفا وائی.

د همدې دپاره چه دوی هر وخت او په هر شی کښې نوی رنګونه خوښوی زما نه هم د دوی په ولی پوهېږی او لکه یو هوښیار سوداګر وخت په وخت ورته نوی جامی او نوی ټوکی راوړی او د دی زړی دنیا په مخ نوی رنګونه پوری کوی. کله ورته د کاڼو او ګټو بوتان جوړوی او کله ئی د دود و دستور په اصنامو غولوی یوه ورځ ئی په کلیسا کښې او بله ورځ ئی په اتشکده کښې د عبادت دپاره رابولی. همدغه یو انسان دی چه کله زردشت او کله بودا شی یوه ورځ ساحری او بله ورځ فرعونی کوی کله نور سمی لاری ته را بولی او کله خپل ځان له ګړنګونو غورځوی. له کوم وخته چه زه را وېښ شوی یم او خپلی سترګی می غړولی دی تر اوسه پوری می د دنیا پیښی په یو راز نه دی لیدلی او نه یوه شپه د بلی په شان تېرېږی طبیعت او زمانه لکه نازکخیال شاعر هر وخت په ابتکار پسی ګرزی او نوی نوی مضمونونه پیدا کوی. زه هم د زمانې له ابتکاراتو نه شمېرل کېږم او زما مشاهدات هم ټول نوی او تازه مضامین دی. زما په حیات او ژوند کښې تکرار نشته زه هغه نه یم چه پرون وم او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا دغسې یم لکه چه نن مې ته وینی. که ته په ظاهره نه غولېږی زه هر ورځ ښل افکار او نوی خیالات لرم چه پرون هم نه و او سبا به هم نه وی.

کله چه زه د مور په غېږ کښې وم هغه وخت زه بل څوک وم مګر نن د محیط په غېږ کښې بل راز شوم هغه وخت به مې د مشرانو په ږیره لوبې کولې او خلقو به ښکلولوم مګر نن د خپلې ږیرې واك هم نلرم. هغه وخت زه مور و پلار په غېږ کښې ګرزولم مګر اوس باید زه دوی په شا وګرزوم او خدمت ئې وکړم. په هغه وخت کښې چه هر څه له ما سره کېدل هغه یو قرض و چه نن ئې باید ادا کړم.

وګورئ! واړه او کوچنیان هم د قرض په ورکولو مکلف دی مګر څنګه قرض؟

زما وزن په هغه وخت کښې ډېر لږ و مګر نن زما پېټی ډېر دروند دی او زما له لوئیدو سره سم زما بار هم دروند شویدی. هو! هر څومره چه یو سړی لوئېږی تکلیف ئې هم هماغومره زیاتېږی همدغه سبب دی چه نن راځنی مشران اطاعت او کشران شفقت غواړی څوك راځنی ګلې کوی او ځینی راته هیلې او اسرې لری د همدغو هیلو او امیدونو دپاره زه روزل کېدم او زما په زړه کښې هم د امید رڼا وروړو زیاتېدله. که سړی ښه ځیر شی دنیا ټوله داسرو او امیدونو هنداره ده چه هر څوك پکښې له لری څه وینی او هغه ئې خوښېږی دی ورپسې هڅه کوی او هغه ورځنی وروړو لرې کېږی په اخره کښې ورپسې د ژوندانه له ګړنګه هم ځان وغورځوی او یوه بل عالم ته ولاړ شی. څوك نه پوهېږی چه داتګ به ترڅه وخته او ترکومه حده وی؟ څنګه به وی؟ او څنګه به شی؟

هر یو پخپل سر د پاسه یوه وریځ وینی چه د ده ګمان پیدا کړیده او دی ورته امید لری، له دې وریځې کله ږلۍ اوری او کله بارانونه، په ځینو ځایو شنډه تېره شی او په ځینو ځایو کښې ورځنی سیلابونه وبهېږی. بډایان او شتمن هېڅ کله هیله لرونکو ته دومره څه نه ورکوی لکه چه قدرت او طبیعت ئې د امید او اسرو خاوندانو ته ورکوی. هر څوك د خپل امید په رڼا کښې ژوند کوی او د رحمت وړانګې هر وخت د امید له ګړکۍ د انسان په تیاره خونه کښې پریوزی.

امید د ایمان یو جز دی چه خوف هم ورځنی پیدا کېږی څوك چه امید نلری هغه خوف هم نلری او نه ئې په زړه کښې د ناکامۍ ویره او سودا وی. مونږ باید پخپل مخکښې د امید رڼا ځانته پیدا کړو، همدغه رڼا مونږ ته د پیشرفت او وړاندی تللو قوت راکوی.

زه خپل امید تر یوه حده ورسولم زما ځینی ملګری چه د امید توبنه ئې بیخی نه وه په هماغه لمړۍ مېنه پاته دی. امید هم لکه عشق او محبت انسان یوه عالی مقام ته رسوی او له توری شپې نه ئې رڼا ته راباسی. امیدونه او اسرې په ژوندانه کښې ډېره ستره برخه لری مخصوصاً لوړ او عالی امیدونه چه د اشخاصو دروازی ته نه راتېښېږی او ذلت نه قبلوی. هغه وخت چه ما پدی لویه نړۍ کښې یوازی خپل پلار او مور پېژندله او ټوله دنیا راته د همدوی د شفقت غېږ ښکارېده د امید رڼا وروړو زما په زړه کښې زیاتېدله او ما ګمان کاوه چه دا نړۍ سر ترسره زما د پلار کور دی او بی له رحم و شفقته نور څه په دنیا کښې نشته. زه نه وم خبر چه دنیا د مارانو او لړمانو لیوانو او پړانګانو ځای هم دی او هغه د شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه چه په سر او مخ تېرېږي کله کله د عتاب څپېړی شي او په مخ لګېږي ما په دغه دنیا کښې دغه راز اضداد ډېر لیدلي او مختلف واقعات راته معلوم دي.

هو! په دنیا کښې عجیب و غریب واقعات ډېر پېښېږي مګر افوس چه یا پټېږي او یا په بل رنګ ښودل کېږي زما د ژوند افسانه هم د دنیا لوی او زاړه کتاب یوه پاڼه ده زه کوښښ کوم چه دا افسانه د حقیقت روح ولري او رښتیا وي مګر تاسی به یو هم دېته حاضر نه اوسئ چه خپل ځان لکه څنګه چه یاست هغسی ښکاره کړئ نو که دا قصه څه زیاتي او کمی ولري ما معذور وګڼئ هیڅ قصه ټوله رښتیا نه وي مګر خلق ئې اوري دروغ لا تر اوسه داسی نه وي رټل شوي چه نه ئې څوك ووائي او نه ئې څوك واوري.

اوس هم ډېر خلق په دروغو پیشرفت کوي او د دروغو په ستاینه لوی لوی خلق له ځانه خوشحالوي. د حقیقت ویل دومره ګران کار دی چه بی له ښاغلی رجب خانه (تصوری انسان) بل څوك دا کار نه کوي. مګر هغه هم خلقو په دومره څپېړو وهلی چه ونه ئې له یوی لوېشتی نه جګېږي او هر څوك پري خاندي. خبره له خبری ولاړېږي زه هم لکه ځینی کسان چه تش ګرېدل ئې مطلب وي او د نتیجی غم ورسره هېڅ نه وي له مطلبه لرلری شوم او قصه بلی خواته ولاړه نو بېرته د خپل مقصد ته را ګرزم او د خپل ژوند قصه را شروع کوم مګر نه پوهېږم چه دا قصه له کوم ځایه شروع کړم او تاسی له کومی برخی سره ډېره مینه لرئ. کله سړی د خپل ظلم او بی رحمی قصی کوی خلق ورته توریالی وائی مګر بالعکس د لویو سینو خاوندانو ته بی ننګه او بی غیرته وایي ځینی نور کسان وی چه هغوی ظالمان بد ګڼي او د هغوی کار نامو ته په بد نظر ګوري. زه نه پوهېږم چه ته (د قصی لوستونکی) څوك ئې او څه راز ذوق لری زما مشاهدات ستا د تعجب موجب ګرزي او که عادی درته ښکاري.

هغه وخت چه زه د دنیا له ظلمونو ځنی لانه وم خبر، د چنګیز او هلاکو قصی می نه وی اورېدلی د دښمنانو بی رحمی راته هېڅ نه وه معلومه د جنګ او جګړو پاڼی مې نه وی لوستی، د حسد او عداوت اور می په زړه کښې نه و بل شوی د دعوو او دنګلو محکمه می نه وه لیدلی د دنیا مینی راباندی غلبه نه وه کړی، سبائی له خوبه را پاڅېدم سترګی می ومښلی ښکته پورته می وکتل د کور و کلی خلق راته بل راز ښکاره شوه او بل راز سبا می تر سترګو شو، هر سړی به بل ته ورنږدی کېده او په غوږ کښې به ئی څه ورته وویل ورو کوچنیانو به په کوڅو کښې ناري وهلی چه نن ئی فلانکی … وژلی بل به ویل چه په چاړه ئی حلال کړیدی، ښځو به ویل خدای دی دا کلا او دا پټی درنه پاته کړی زمکه ښه ده که ورور؟ د چا دی څه وکړه خو خپل ځان دی یو ستوی کړ. زه پدی خبرو ښه نه پوهېدم چه دا څه وائی او څوك یادوی له کومی ښځی به مې چه پوښتنه وکړه چه څه شویدی او څه خبره ده؟ همدومره به ئی وویل: (څې کئې زویه خدای دی دی ووهی) زه به هېڅ پوه نشوم او حیران به پاته شوم چه دا خلق نن ولی داسې خبری کوی چه زه پرې نه پوهېږم او ما نه پوه کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ساعت وروسته د کلې ښځې ټولې شوې او یوه بل کلي ته تللې زه هم ورسره ملګرې شوم او یوه کاله ته ننوتو چه ډېرې ښځې راټولې شوې دي، څوك ژاړي او څوك خبرې کوي ځینې اوږه لمدوي او ځینې په لویو لویو دیګیو پسې اورونه بلوي. د کوټې په مینځګښې څوك اوږد پروت دی او شاو خوائې ښځې ناستې دی لکه بدلې څه وائې او ژاړي.

یوه ښځه چه نوې راغله ژړئې هغه سپینې څادر لرې کړ او په چیغو ئې لاس پورې کړ، زه هم ورنږدې شوم ګورم چه یو سړی په وینو کښې لت پت پروت دی او لکه پسه چا حلال کړیدی یوه ښځه چه د کلې د ملا ښځه ده د کوټې په کنج کښې ناسته ده خبرې کوي او نورو ښځو ورته غوږ نیولې دی هغې ښایسته ډېرې خبرې وکړې خو ماته اوس نه دي یادې چه څه ئې ویل، دومره مې په یاد دی چه شهید شهید به ئې ډېر ویل او د جمعې شپه به ئې هم یادوله.

زه په همدغه ورځ وپوهېدم چه شهید دغه مړی ته وائې چه چا حلال کړیدی او په وینو ککړ دی ځکه چه نورو مړو ته به چا شهید نه ویل، وروسته بیا پدې هم پوه شوم چه دا سړی د خپل ورور له لاسه وژل شویدی یعنې ورورئې غلو ته پیسې ورکړیدی چه هغه مړ کړی او مال ئې ده ته پاته شې دې خبرې زه وډار کړم او هره شپه به مې غله په خوب کښې لیدل ما سره به هر وخت سودا وه چه غله په پیسو باندې خلق وژنې او یو ورور د بل ورور د وژلو دپاره غلو ته پیسې ورکوی.

کومه شپه به چه ما ته خپل پلار پیسې راکړې وې زښت ډېر به ډارېدلم چه غله خبر نشی چه د ده په جیب کښې پیسې دی بیا به مې ویل، ځه! غله خو زمونږ مریدان دی او هر وخت مونږ ته شکرانې راوړی او دعا رانه غواړي بیا به راته سودا پیدا شوه چه هغه نور غله چه د فلانکی صاحب مریدان دی هغوی رانشی او ما په پیسو مړ نکړی. یوه بله ورځ چه یو سړی زمونږ حجرې ته راغلې و او ما ته ئې څه پیسې راکړې خلقو به ویل چه دی د غلو مشر دی او هر وخت خلق په پیسو باندی وژنی، ما به په زړه کښې ویل دی چه په پیسو باندی سړی وژنی نو ما ته ئې ولې خوشې په خوشی دومره ډېرې پیسی راکړې، بیا به می ویل دا پیسی ئې چه ما ته راکړې اوس په نوری پیسی ورسره نه وی او کوم بل سړی به مړ کړی چه له هغه نه پیسی واخلی. خلقو به ویل چه دی د سیدانو ډېر تابع دی او د لوی ځوان(حضرت عبدالقادر جیلانی قدس سره) په نامه ډېرې شکرانې د ده نمسیانو ته ورکوی، زه به پدی خبرو ډېر خوشحاله شوم چه ښه ده غله خو زمونږ د نیکه تابع دی او له مونږ نه وېرېږی.

زه هغه وخت په څه نه پوهېدم نو هر څه به می چه په زړه کښې وګرزېدل هغه به می ویل، یوه ورځ می له خپل لالا (سپین ږیری خدمتګار) څخه پوښتنه وکړه چه لالا دا لوی ځوان هم د غلو مشرو، چه غله ئې دومره تابع دی او مونږ ته د هغه په خاطر دومره ډېرې پیسی راکوی هغه راته ډېر په قار شو چه پام کوه! بیا داسی خبره ونکړی چه ډېر وبال دی او سړی ډېر ګنهکارېږی. زه پوه شوم چه خدایږو ډېره بده خبره می کړېده چه لالا راته دومره په غصه شو، نو پخپله خبره ډېر پښیمانه شوم او زښت ډېر وویرېدم، وروسته لالا پخلا کړم او راته ئې وویل لوی ځوان په خدای باندی ډېرګران او د خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازولی دی په کوم ځای کښې چه غله ایسار شی او سخته پری راشی نو چه لوی ځوان یاد کړی سمدلاسه ور رسېږی او خدای ئی ساتی. ده دا خبری همدغسې کولی او ما ورته غوږ نیولی و ځکه چه ما دغه قصی کله نه وی اورېدلی او د قصو ډېر شوقی وم، هره شپه به د تناره په غاړه ناست وم او ښځوته به می زاری کولی چه ما ته قصی وکړی خو دا د لالا قصی راته چا نه وی کړی او زه نه وم خبر چه لالا هم په قصو باندی پوهېږی. پس له دی به هره ورځ لالا ته ورتلم چه ما ته د لوی ځوان قصی وکړه لالا اول راته د هغه د ژرندګری قصه وکړه او دی قصی ته ډېر خلق راغونډ شوه چه زمونږ ژرندګری هم حاضرو. لالا وویل د لوی ځوان یو ژرندګری و، چه له خلقو نه به ئي زښت ډېر مزد اخیست د ده پاوی نیم چارك و او چارك ئی نیم من و هر چا به چه د ده ژرندی ته غنم راوړل په دغو کاڼو به ئی تربینه مزد تاله او د خلقو غنم به ئی چه تلل د هغو دپاره ورسره نور سپك او کچه کاڼی و چه لږ غنم به ئی ډېر خیژول. د ژرندګری ټول عمر دغه کارو چه خلق وغولوی او غلا وکړی. دا ژرندګری چه مړ شو او په قبر کښې ئی کېښوده فی الحاله ورته نکیر منکر حاضر شوه چه د اور ګرزونه ئی په لاس کښی و او له ده نه ئی پوښتنه کوله چه رب دی څوك دی؟ پیغمبر دی څوك دی؟ او د چا په دین ئی؟ ژرندګری په دی خبرو خبر نه و او ویل ئي زه نور نه پوهېږم خو د لوی ځوان ژرندګری یم چه د پاو په ځای می نیم چارك مزد اخیست او د چارك په ځای نیم من. تر څو چه مړکېدم زما دغه کار و او بی له حضرت غوث الاعظم نه بل څوك نه پېژنم پدی وخت کښې ملایکو ګرزونه پورته کړه چه دی پری ووهی ژرندګری وویل یا غوث صاحب رارسېږه!

هغه فی الحاله ور ورسېده او ګرز ئی په هوا کښې ونیوه چه زما له ژرندګری سره د چا کار نشته او دی له دی سوال او جواب څخه معاف دی ملایکو ویل مونږ مجبور یو چه له هر چا نه دغه تپوس وکړو او د خدای له لوری مونږ ته همدغه شان امر شویدی لوی ځوان ورته وویل هغه وخت چه پاك خدای له تاسو یعنی ملایکو سره مشوره کوله چه زه په زمکه کښې بنیادم پیدا کوم او تاسی وویل چه هغه خونونه او فسادونه کوی آیا تاسی له هغه نه ښه پوهېدلی؟ او د انسان کارونه تاسو ته زیات معلوم و؟ تاسی ماته دغه جواب راکړئ او بیا زما له ژرندګری پوښتنی وکړئ دلته ملایکی بی جوابه شوی او د پاك خدای حضور ته عرضی ورغلی چه مونږ لوی ځوان د خپل ژرندګری سوال و جواب ته نه پرېږدی او له مونږ نه دغه شان پوښتنې کوی د لوی خدای له حضوره ورته امر وشو چه تاسی له هغه سره غرض نلرئ هغه زما د محبوب ژرندګری دی.

دا قصه چه تمامه شوه د مجلس ټولو خلقو وویل په رښتیا چه لوی ځوان د خدای نازولی دی او د خدای په دربار کښې ډېر قدر لری، ده ته خدای همدومره مرتبه او درجه ورکړی وه چه د دولس کالو غرقه بېړی ئی له دریابه را وایستله. دلته زما دپاره بله سودا پیدا شوه چه د غرقې بېړی قصه به لا څنګه وی؟ خو ښه و لالا په قصو راغلی و او زما له خواهش نه د مخه ئی دا قصه هم شروع کړه چه یوه کونډه ښځه وه او یو څوی ئې درلود هغه چه ځوان او ځلمی شو مور ئې ورته کوزده وکړه او خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې وروسته ئې واده شروع شو د کونډې ځوی خپله ناوې په بېړۍ کښې سپره کړه او کور ته ئې راوستله پدې وخت کښې نا څاپه اه کومې خوا مخالف باد راوالوت او بېړی له ډول او سرنی او ناوې سره په سند کښې غرقه شوه کونډه چه له دی قصی خبره شوه له ډېره غمه لېونی شوه او شپه او ورځ به ئې ژړل په آخره کښې له کوره ووتله او د بزرګانو په در بار کښې به ئې چیغې وهلې او ټول خلق ئې نارامه کړی و. پس له دولس کالو چا ورته وویل چه ځه! لاړ شه! لوی ځوان ته عرض وکړه د هغه په دعا باندې ډېر ډېر کاروته کېږی او سوالونه ئې د خدای په دربار کښې قبلېږی بوډۍ لاړه او لوی ځوان ته په ژړا شوه او خپله قصه ئې ټوله ورته وکړه لوی ځوان ورته وویل اوس وخت ډېر تېر شوی پس له دېنه هېڅ نه کېږی ته خپل خدای ته صبر وکړه خدای به ئې په اخرت کښې اجرونه درکړی.

بوډۍ په چیغو او کوکو لاس پوری کړ چه ستا له درباره هېڅوك نا امیده نه دی تللی او د هر چا مراد دلته تر سره شویدی زه هېڅکله له دی درګاه نه نه ځم او په همدې خاورو کښې به رغړم د کونډې چیغو او فریادونو د لوی پیر مهربانی را وخوځوله او کونډې ته ئې په ډېر جوش دعا وکړه یو ساعت وروسته د خدای په امر د سیند له مینځه بېړۍ را ووتله او هماغه خلق له ډول و سرنی سره امانت و سلامت را ووتل د ناوی په سر باندی هماغه دړی ایښی وی او هېڅ تغیر پکښې نه و راغلی دغه خلق ټول د سیند مایانو او کبانو خوړلی و مګر پاك خدای د لوی پیر په دعا د مایانو له خولو را و ایستل او بېرته ئې ژوندی کړه دلته ما له لالا نه پوښتنه وکړه چه هغه ورځ چه د فلانی مور مونږ کره راغله او زمونږ نغری ئې ښکلول هغې وویل لویه ځوانه که دی د دولس کالو غرقه بېړی اېستلی دی زما ځوی به هم له بندی خانی را وباسی، هغې نو همدغه بېړۍ ښودله لا لا وویل هو! همدغه بېړۍ ئې یا دوله او په همدغه امید خلق تاسی ته راځي او ستاسی دعا اخلي. د کوچنیتوب نا پوهی وه زه په ښو او بدو ښه نه پوهېدم او ښعقله وم بیا می لا لا ته وویل دا خلق نو د مایانو له خوله څنګه را ووتل هغه مایان چه دا خلق ئې خوړلی و دا دولس کاله په هماغه سیند کښې پاته و او چا نه و نیولی؟

دا دومره ډېر دروغ څنګه خلق منی او غوږ ورته نیسی لالا دا ځل ډېر په قار شو. نږدی و چه ومی وهی خو خلقو ایسار کړ چه خیر دی وړوکی دی نه پوهېږی، پس له دېنه بیا ما له چا نه پوښتنی نشوی کولی او ډېر اعتراضونه ډېری سوداګانی به راته پیدا شوی مګر اظهار به مې نشو کولی او په مجلس به غلی او چوپ ناست وم څکه چه لالا راته هر وخت ویل واړه باید د لویو په مخکښې خبری ونکړی او په ادب ناست وی، وروسته تر دی به می د لالا او نورو خلقو په خبرو کښې خبری نه کولی او هر څه به می چه اوریدل هغه به راته صحیح ښکاریده، ټول ورځ به می د بزرګانو قصې اوریدلی او په آخره کښې به ما هم خلقو ته ښی ښی قصې کولی، کله کله به ښځی هم را ټولی شوی او زما قصو ته به ئې غوږ نیولی و زما په خبرو کښې به هم چا خبر ی‌نشوی کولی او ما ته به په لړه خبره ډېر قهر راغی او ښیرا به می وکړی خلق زما له ښېراو نه ډېر ډاریدل او زما لاسونه به ئې ښکلول دوی به ویل چه ټول سیدان همدغسی ژر ژر په قارېږی خدای دی سړی د دوی له قهره ساتی دعائی نه لګېږی مګر ښیرائی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټك و پټري وي. خبره بيا رانه بلې خوا ته ولاړه د غلو او شهيد قصه نيمګړې پاته شوه زه بايد دا قصه پوره کړم او اخر ته ئې ورسوم. پدې قصه کښې د سکه ورور ظلم او د پلار بيرحمي بيا نېږي له دې قصې نه د دې وخت مسلماني او د دې زماني وروري، د حاکمانو او ماموانو بې غوري څرګندېږي.

تاسې زړه مه تنګوئ زه به تاسې حقايقو ته ملتفت کړم او د خپل کلي او کور مظالم به دروښيم هغه شهيد چه پخپلو وينو کښې لمبېدلې و يوازې نه و يو بل سړى هم ورسره په يوه چوړکې حلال شوى و چه هغه د ده مزدور او خدمتګار و. هغه بله هيڅ ګناه نه درلوده او يوازې پدې جرم ووژل شو چه غله ئې وپېژندل او د دې احتمال موجود و چه سبا ته به رښتيا او حقيقت ووائي.

هغه څوك چه له غلو سره اشنا وي يا هغه سړي چه رښتيا او حقيقت بيانوي بايد ووژل شي او ژوندي پاته نشي. دغه دوه تنه په يوه شپه پخپل کور کښې شهيدان شوه مګر يو هم په دغه جرم بندي نشو او نه پکښې څوك په لښته ووهل شو ځکه چه عارض او مدعي موجود نه و او د خلقو له خوا هم قاتلان ونه ښودل شوه. دغه رشوت خواره حاکمان او علاقه داران پخپلو چوکيو او قاضيان و مفتيان د شريعت په مسند ناست و. دوی ټول د قتل ځاى ته حاضر شوه او په هغه ټغره کښېناستل چه خونيان هم ناست و، هغوی ته ئې د مړو دعا هم وکړه.

خلق ښه خبر و چه قاتلان د شهيد له ورور د دوه قتلونو پيسې غواړي او هغه د يوه قتل پيسې حقې ګڼي او د دې بل قتل په حق الزحمه کښې د شهيد د کاله طلا ګاني او د ښځو ګاڼې مجرا کوي چه غلو د ښځو له غاړو او لاسونو په زوره ايستلې وي.

ته به وائې چه يو ورور څنګه د بل ورور په وژلو پيسې ورکوی مګر که تا پدې وطن کښې شپې کړې وي نو ډېر تعجب به ونکړې او بې شاهدانو به دغه خبره ومنې.

پښتانه هر وخت خپل او خپلوان وژني او پخپلو چړ و حلالېږي زمونږ دغه شهيد هم د خپل ورور له لاسه ووژل شو او پلار ئې هم په دغه قتل کښې شريك و. کله چه د شهيد پلار (مشر خان) مړ کېده نو د کلي ملا صاحب او څو تنه سپين ږيري ئې د وصيت دپاره را وغوښتل چه تاسې شاهدان اوسې زه خپل ټول مال کشر ځوی ته تمليکوم او مشر ځوی مې زما په مال کښې څه برخه نلري ملايانو وويل ستا وصيت او تمليك د مرض په وخت کښې دی او شريعت ئې نه مني مګر مونږ به ورته يوه لاره او روايت پيدا کړو چه په شريعت باندې دا خبره برابره شي که څه هم له شرع مخالف کار دی او د وارثانو محرومول خپل ځان د خدای له رحمته محرومول دي. خان پدې خبره ډېر خوشحاله شو او ملايانو ته ئې سپينې پګړې په سر کړې.

هغوی قلم او کاغذ واخيست د خان ټول نقد و جنس مال ئې چه په لکونو روپو قيمت ئې درلود په دوه زره روپو ئې د خان په کشر ځوی خرڅ کړ او دوی پرې شاهدان شوه.

په دغه شرعي حيله دوی د خان ټول جايداد دوه زره روپۍ وګڼلې او د خان ميراث ئې همدغه پيسې وګڼلې چه بايد پس له مرګه د خان په وارثانو تقسيم شي او هر څه د خان کشر ځوی ته پاته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حیله د ملا صاحبانو په فتوی جوړه شوه او کاغذ ولیکل شو خان دوه ورځې پس پټې سترګې اخرت ته ولاړ او د خپل دغه کار عاقبت ئې نه لیده ځکه چه متاسفانه په دواړو سترګو ړوند و او څه ئې نه لیدل. د ډېر تعجب خبره ده چه د ړانده خان په نظر کښې یو ځوی لکه یوسف ښکلی اومنلی او هغه بل ورته پردی او بیګانه معلومېده که څه هم دواړه د یوی مور او یوه پلار زامن و او سکنی ورونه بلل کېده. خیر بی سترګو پلرونه همدغسی کوی مګر ګورو به چه دواړه ورونه پس د ده له مرګ څه کوی؟ هر کله چه د خان د تکفین او تجهیز مراسم او د فاتحی خبره خلاصېږی، مشر ورو د خپل کشر ورور سره د میراث دعوه کوی هغه د ملا صاحبانو او سپین ږیرو په امضاٌ د پلار خط را باسی چه ټول مال ئې په دوه زره روپو په ده خرڅ کړیدی او هغه دوه زره هم په کفن او اسقاط لګېدلی دی، مشر ورور حیران شو چه څه وکړی؟ او خپل حق څنګه ثابت کاندی؟ پس له فکره د هغه بل کلی ملا صاحب ته ورغی او له هغه نه ئې روایت وغوښت هغه ملا صاحب د خان مشر ځوی ته مسئلی پیدا کړی چه دا بیع صحیح نه ده ځکه چه یو خو غبن فاحش دی او بل دا چه د خان نغدې روپۍ هم په زر هاؤ دی چه له ډېرو اجناسو سره په دوه زره روپۍ د خان په کشر ځوی خرڅې شویدی او دغه شان بیع باطله ده چه د فقه په معتبرو کتابونو کښې څه جواز نلری. د خان دواړه زامن پخپل مینځ کښی د دنیا په هډوکو ونښتل او فیصله ئې ملایانو په راز راز مسایلو پیدا کولو ورځ په ورځ ګرانوله د دوی مخالف د پنځو تنو مسلمانانو په وجه چه د خیر خواهۍ په ډول په مینځکښی ګرزېدل ډېر شدید شو په اخره کښی د خان کشر ځوی له خپلو دوستانو سره مشوره وکړه هغوی وویل دوه زره روپۍ باید ملنګ خیلو ته ورکړو چه بېګاته ئې مړ کړی او له شره ئې خلاص شو پدی خبره کښی کشر خان څه قدر غلی شو او فکر وېووړ. د مرګ خبره البته څه اسانه خبره نه ده او ارومرو پکښی سړی څه قدر متردد کېږی. د خان ناظر ډېر عکاك و او پوه شو چه خان پدی فیصله کښې چرتی شو او فکر وېوړ نه چه دا خبره رد کړی او بل فکر وکړی. په همدغه موقع کښې یوه سپین ږیری غړ کړ چه بې له دېنه بله چاره نشته که مونږ دا کار ونکړو هغه ئې کوی او همدغو غلو ته د کشر خان په وژلو پیسی ورکوی دلته د کشر خان په زړه کښی سودا پیدا کېږی او ملا صاحب ته مخ اړوی ملا صاحب ووېل که خوك د چا د مرګ اقدام کوی نو مرګ ئې روا دی او د ځان مدافعه لازمه ده (اقتلوا الموذی قبل الایزاٌ) زمونږ ملا صاحبان چه په عربی څه ووائی نو بیا پکښی د شك او تردید مجال نه دی او بی تحقیقه ئې هر خوك منی.

کشر خان چه له یوی خوا د سپین ږیر و او هوښیارانو مصلحت ولید او له بلی خوا د قتل فتوا هم صادره شوه خپل خیر ئې د ورور په قتل کښی ولید او غله ئې را وغوښتل.

غله د ناظر اشنایان او خپلوان هم و او بی له پیسو نه هم د چا په وژلو نه و ایسار نو چه دوه زره روپۍ هم ورکړی شی او د ناظر لحاظ هم ورسره وی پدی قتل کښې به ولی ځنډ او معطلی پېښېږی.

غله بېګاه ته ځی او د خان د مشر ځوی په کاله لوېږی هغه چه غله وینی او پوهېږی چه هېڅ نشم کولی غلو ته عذرونه او زاری کوی مګر د غلو او داړه مارو زړونه مونږ غوندی نه دی او له تورو کاڼو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم کلك او سخت دی د هغوی دپاره وژل او حلالول هېڅ نه معلومېږی. خان که هر څومره وعدی وکړی چه زه به هېڅکله د میراث دعوه نه کوم او د خپل ورور نوکری به کوم چا په ده باندی رحم ونکړ او په پخه چاره ئی حلال کړ. د خان نوکر چه له کوره د بهر وتلو اراده وکړه هغه ئی هم را ونیو او همدغه معامله ورسره وشوه یعنی دواړه د جمعی په شپه شهیدان شوه. سبا ته چه په کلی کښی رڼا شوه او خلق په کوڅو کښې وګرزېدل هر څوك له کیفیت نه خبرو چه بیګا څه وشوه او د چا په امر وشوه؟ ته به وائی د اسمان ملایکو ټول خلق خبر کړی و او د لویو وړو، ښځو او نرو غوږو ته دا خبره پوره رسېدلی وه چه پدی قتل کښې څومره پیسی ورکړی شوی او دا کار چا د چا په وسیله او ذریعه وکړ. دا خبره دومره رسوا شوه چه کاڼه او ړانده هم پری خبر شوه او ښځو به د ګودر په غاړه همدغه خبری کولی مګر حاکم او علاقه دار، قاضی او مفتی خدای داسی کاڼه او ړانده کړه چه هیچا ته ئی هېڅ ونه ویل او حق العبد څه چه حق الله پسی هم ونه ګرزېدل. توبه خدایه خدای هېڅکله دغسی نه کوی دوی رشوت او پیسو دغسی کړه هغه پیسی چه غلو اخستی وی دوی هم واخستلی او لمر ئی په ګوټه پټ کړ. دوی هم غله و مګر هغه نورو د شپی غلا کوله او دوی په رڼا ورځ. د اولس خلق هم غله شوه او غله ئی پټ کړه په تحقیقاتو کښی ئی وویل مونږ مسلمانان یو دروغ نشو ویلی او په ناحقه څوك نشو ښودلی مونږ غله او قاتلان نه پېژنو، مقتول له هیچا سره دښمنی نه درلوده چه مونږ ئی معرفی کړو. پدی خبرو باندی د کلی سپین ږیرو او مسلمانانو ګوتی ولګولی او دسخطونه وشوه.

هیڅا دا ونه ویل چه د دواړو وروڼو تر مینځ څومره مخالفت و او دښمنی ئی کوم حد ته رسېدلی وه د حاکم هم هېر شوی و چه دواړه وروڼه هر وخت حکومت ته د څه دپاره راتله او یوه د بل په حق کښی څه ویل. د مقتول صغیر څوی پیغله لور او کونډه ښځه پاته شوه، هغه مال چه د مقتول په کور کښی و غلو وېوړ او یو څه جز ئی شیان پاته شوه. زمکی ګلاګانی ژرندی پایکوګانی، د غلو ګوداموله نغدی روپۍ او فرش و ظرف هر څه د مقتول ورور ضبط کړه. اوس به ګورو چه له ورثه ؤ سره څه کېږی او دغه مظلومان د چا رحم او کرم ته سپارل کېږی؟ دا خبره د محکمی قاضی صاحب ته مفوضه وه چه باید د صغیر غم وخوری او هغه لږ غوندی مال چه صغیر ته پاته دی له صغیر سره ئی یوه صالح متدین او خیر خواه وصی ته وسپاری چه په ښه سړیتوب مشهوروي او له خدایه ډارېږی.

هو! د شرع له خوا قاضی صاحب پدی مؤظف دی چه باید ډېر ښه سړی د صغیر دپاره وصی مقرر کړی چه هغه د ډېر رحم او ډېری عاطفی خاوند وی او د یتیم مال نه خوری په همدغه اساس د صغیر تره وصی مقرر شو او صغیر له خپل مال سره د پلار قاتل ته وسپارل شو، د صغیر مور خو د هغه کونډه وه او د پښتنو په عرف کښی ئی له بل چا سره نکاح نه وه روا ځکه ئی په عدت کښی د کلی سپین ږیری او ملا را وغوښتل او نکاح ئی پری وتړله. خپله پیغله وربره ئی هم خپل کورته راوستله چه د ده په قبضه کښی وی او پخپله خوښه ځانته کوم مېړه پیدا نکړی. په صغیر باندی نه پوهېږم څه وشوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه ورپېښ شوه خو څو ورځې وروسته ئې مړې له کلا را ووت او د پلار پخوا کښې خښ شو پلار خوئې شهید و مګر دغه شهید زاده ته چا شهید نه ویل ځکه چه د جرح علامات نه و موجود او په دوا باندې مړ شوی و. هماغه کار چه غله او داړه مار ئې کوی ځینی طبیبان ئې هم کوی او له هغوی نه په وژله کښې کم نه دی مګر د دوی دلاس مړی د شهیدانو درجه د خلقو په نزد نلری. د صغیر مور د دی لامله چه د مینی او محبت په اثر چا پری نکاح نه وه تړلی بلکه د ضرورت او مجبوریت په سبب د خان په نامه شوی وه او مصلحت دا نه و چه له دغی ښځې څخه خان اولاد ولری ځکه چه د خان د ګرانی او اصلی ښځې اولادونه ډېر و نو (کا المعلقه) په کاله کښې ناسته وه او د کور خدمت دپاره وه مګر پخلی ئې نشو کولی چه په کټو کښې زهر وانچوی مګر ځای به ئې جارو کاوه او ناولی کالی به ئې مینځل د همدی لامله نشم ویلی چه د دی ښځې لاس د خان په کالیو نه دې لګېدلی ځکه چه د مینځلو په وخت کښې ئې د هغه ناپاکه چامې په لاس کښې اړولی را اړولی دی.

خان دغی ښځې ته هېڅکله نه کتل او داسی رویه ئې ورسره نیولې وه لکه چه اوس ئې هم د وررور کېږه وی او بل راز کتل ورته له عفت او عصمت نه مخالفه خبره وی. زمونږ خان ډېر دیندارہ سړی دی او پردی ښځې ته نه ګوری مګر بې مېره خدمتګاره ئې خوښېږی او ځان پری چاپی کوی. دا ښځه کله خان بام ته هم نه ده پری ایښی چه بهر دنیا وګوری او څوك ووینی یائی څوك ووینی. د دی ښځې پلو پس له هغی شپې چه غله او خونیان په کور را ننوتلی و بیا چا نه دی لیدلی او نه د چا لاس د دی په لاس لګېدلی دی. په هغه شپه خوئې البته غلو له لاسونو بنګړی ایستلی دی او د غاړې ګاڼه ئې هم ورته نه وه پری ایښی. زمونږ خان د خپلی ورېرې په باب کښې هم ډېر فکر وکړ چه څنګه ئې کړی او چا ته ئې ورکړی. ریباران خو ډېر راتله مګر خان ته خدای ډېره دور اندیشي ورکړېده او ډېر لری ګوری، دومره لری هم نه چه اخرت ته وګوری مګر د دنیا په کارو کښې ئې نظر تر ډېر لری ځایه رسېږی. دی پدی پوهېده چه که دا ښکلی پیغله د کوم نارینه پښتون کور ته لاړه شی او په هغه کښې د جرئت او شجاعت جذبه موجوده وی نه چه کومه ورځ د دی نجلۍ د پلار انتقام واخلی یا په میراث دعوه او جګړه وکړی نو ځکه ئې یو بې ازاره او مړیی زوم ولټاوه چه د ده په مخکښی کله زروره خبره هم ونکړی. د خان له تالو نه د هغه په کور کښې تر اوسه کوم اولاد هم پیدا نشو چه د ده له اولاد سره د پلار او نیکه دښمنی تازه کړی. تاسی ګمان مه کوی چه دا کومه خیالی افسانه ده او لیکونکی له ځانه خبري جوړوی، ما تعهد کړی چه رښتیا به وایم او څه می چه لیدلی هغه به بیانوم. دا قصه زمونږ د کور او کلی یو واقعی سرګذشت دی او اوس هم لا خاتمه نه ده موندلی هغه کونډه اوس هم لکه معلقه ناسته ده او د خان وریره اوس هم ژوندی ده او خان سلامت هم حیات لری، پدی خبرو لا دومره وخت نه دی تېر چه د زمانی په مرور خانګی او ښاخونه پیدا کړی او مبالغی پکښې وشی. زه پدی قصه کښې یو طرفه قضاوت هم نه کوم او نه له عناد نه پکښې کار اخلم له دی سړی سره که څه هم د خدای دپاره بغض لرم مګر محاسن ئې نه پټوم او وایم چه دی په کور او کلی کښې په ډېری

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینداری او ښه سړیتوب مشهور دی او ټول خلق ورته حاجي صاحب وائی. دی وروسته د وړور له وفاته حج ته هم ولاړ او حاجي صاحب شو. حاجی صاحب هیڅکله د قرآن کریم تلاوت نه قضا کوی او پنځه وخته مونځ په مسجد کښې په جمع کوی که څوك ووائی چه په لس کالو کښې به ده یو لمونځ هم نه دی قضا کړی وئی منئ ځکه چه په لمانځه ډیر ټینګ دی او هغه وخت چه د ده وړور ژوندی و هم په لمانځه باندی کلك و. حاجی صاحب هغه عملونه چه ډیر لږ ګناه پکښې وی بد ګڼی په چلم باندی ئې کله خوله نه ده ایښې او نه ئې کله نسوار په خوله کښې اچولی دی. دوه یا دری کاله ئې څه پیسی د ذکات په نامه خلقو ته ورکړی مګر وروسته ئې پیسی د غلی د قیمتی په وجه ډیری زیاتی شوې او زکات اېستل ورته ګران کار معلوم شو.

حاجی صاحب زښته ډیره غله اخلی چه زرو خروارو ته به رسیږی، دا غله دی د کال تر اخره ساتی او د ډیری قیمتی په وخت کښې په ډیر ګران نرخ خرڅوی هغه وخت ئې هم په نغد و نه ورکوی او تر یوه کاله ئې پور ورکوی په همدغه سبب ئې خلق یو په یو نیم یو په دوه له موجوده نرخ نه ګرانه اخلی که د نورو په شل خرڅیږی د ده په دیرش ځی. د ده دا عادت دی چه نغدی روپۍ هم په کور کښې نه ساتی او په ګرویوئی بندوی. ملا صاحب ده ته د ګروۍ په نامه سودا هم روا کړیدی یعنی بیع جایزی ورته وائی علاوه پدی ئې یوه بله خبره هم ورته په غوږ کښې ایښی ده چه د ګروۍ په پیسو زکات هم نشته ځکه نغدی روپۍ په کاله کښې نه ساتی او ټولی په ګټه بندوی چه غاړه ئې بنده نشی.

د همدی لامله ډیر ځله د ګروۍ ګټه په اصل ګروۍ زیاتوی او په دوه کالو کښې ئې پیسی دومره شی چه باید د زمکی خاوند قطعی او بیع بات قباله ورکړی.

دا قصه نوره په همدغه ځای پریږدم زمونږ حاجی صاحب به نور د یادولو حق نه لری ځکه چه هلته نور هم ځینی خانان او ملکان شته چه ډیر خلق ئې بی تیغه او په تېره تېغ حلال کړیدی او عالم ئې په سره اور اړولی دی که څوك دغه مظالم لیکی نو خانان او ملکان لا څه کوی چه د پاچا صاحبانو کارنامی هم په یوه کتاب کښې نه تمامیږی او دغه چنګیزی افسانه نه خلاصیږی. د اولس حال او د دوی د مشرانو رویه له همدغی یوی نمونی څه معلومېدلی شی. زما مدعا دا نه ده چه تاسو ته د ظالمانو اعلی او کامله نمونه وښیم چه په سل هاؤ تنه ئې وژلی او ډیری مېرو ښې ئې په جبر او زور په دار اسلام کښې خپل کور ته ننویستلی دی. زما مطلب دلته همدغومره دی چه د یوه متدین مسلمان او لمونځ ګذار حاجی مسلمانی لږ غوندی ښکاره کړم او هغه په همدغومره تذکر معلومیږی.

د دی قصی د بیان باعث دا نه و چه ظلم او بی رحمی پکښې ډیره زیاته ده بلکه دا د یوه ښه سړی حکایت و او زما په حیات کښې لمړۍ واقعه وه چه زه ئې د دی خلقو ظلمونو ته ملتفت کړم او په کوچنیتوب کښې ورسره اشنا شوم. نو دا قصه د ظلم او جبر لوړه او کامله نمونه مه ګڼی ځکه چه دا خو د دوه ورونو د ورورولۍ مقابله ده او وړور وژل څه دومره نا اشنا خبره نه ده دلته ډیر کسان د خپلو ورونو له لاسه څوك په مال او دولت ځینی نور په ښځو وژل شویدی او ځینو خپل پلرونه په قتل رسولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي د دې قصې کيف په دغه حصه کښې موجود دی چه د داستان پهلوان يو داسې ديندار مسلمان او نيك سړی دی چه د جمعې په لمانځه کښې تل په اول صف کښې ځای لری او په ختمونو کښې مدام د حافظ جی شاته ولاړ وی. پدی ځای کښې بايد تاسو ته دا سودا پيدا نشی چه دغه شان ظلمونه په يوه داسې ځای کښې چه حاکمان او کوتوالان موجود وی څنګه پيدا کېږی او ولی ئې څوك مخه نه نيسی؟ نو دلته به د دغه ځای د کوتوال په باب هم يو څو خبرې وکړو. دا عادت دی چه څنګه غر هغسې کربوړی زمونږ کوتوال چه د امنيت ساتلو مسئول او د جرايمو او جنايتونو مخه نيوونکی و يو عادی سړی نه و او فوق العاده استعداد ئې درلود چه بايد سړی ورته ګوته په غاښ کړی. د ده مهارت او چالاکی په بده لاره کښې صرفېده او د ده له پوهې نه ډېر فجايع پيدا کېده. څومره غله او خونيان چه هلته موجود و ټول د ده په ځای را غونډېده يو وخت دی پخپله د يوې داړې مشر و. ده په قلم باندې ډېرې غلا ګانې کولی شوې او په ژبه ئې ناحقی خبرې حقې ښکاره کولی. غله او پوليسان دواړه د ده په لاس کښې و او غلاګانی به هم د ده په امر کېدلې. د ده دا کار و چه داړه به ئې په يوه ماړه کور وغورځوله او د غلا په مال کښې به ئې په سلو کښې يو سل و پنځوس خپله برخه اخستله. تعجب مه کوئ! کله به ئې داسې هم وکړه چه د سلو روپو په غلا کښې به دوه سوه د ده وې ځکه چه په هره غلا کښې نيم برخه د ده وه مګر سبا ته به ئې چه بی ګناه خلق ونيول او بنديان به ئې کړه له هغوی نه به ئې هم په رشوت کښې ډېر څه واخستل نو د غلو به نيمه وه او د ده به لکه ابۍ يوه نيمه شوه. ډېرې داړې به ده د دی دپاره غورځولې چه خپل مدعيان او مخالفين پکښې ونيسی او زاړه انتقامونه واخلی. کله به چه د ده په منطقه کښې غلا ګانې ډېرې شوی او دا خبره به اوچته شوه چه د هغه بل ولايت د کوتوال په منطقه کښې ډېره غلا نه کيږي نو بيا به يې داړه مار هلته وليږل چه په هغه ځای کښې لاس واچوي ام يو څو داړې هلته وغورځوي چه د ده داړه ماري پکښې ورکه شي. د د مشورې په مجلس کښې هم ډېرې غلا ګانې کولی او د تحقيقاتو پاڼی به ئې بيخی په بل راز ولوستلی او ډېر حقايق به ئې پکښې پټ کړه يعنی په ژبه به ئې هغه څه ولوستل چه په پاڼو کښې به نه و بلکه عکس به ئې و. دی هيچا په غلا ونه نيوه او تر اخره چا دا تميز ونکړ چه دی کوتوال نه دی غل دی.

د ده په وخت کښې ځينې جرايم په اولس کښې کم شوی و ځکه چه ښکلی به ټول په يوه بهانه کوتوال له ځان سره ساتل او کور ته به ئې نه پرېښودل. د ده زيات حرص نور خلق له اخلاقی جرايمو څه قدر ته محروم کړی و د ښځو محبس به تل ډك و او ځينې بيګناه ښځې به هم په دسيسه دغه محبس ته د ګناه دپاره را وستلی شوی. يوه شپه چا د ښار ستر مشر ته ووېل چه يوه ښځه په محبس کښې نشته او مدام د کوتوال په کور کښې وی ځينې نوری کله هلته او کله دلته وی هغه را روان شو چه محبس وګوری مګر په هماغه آن کوتوال ته تيلفون وشو چه د زندان ښځې شماری ته بايد خبر اوسی کوتوال د دی په ځای چه هغه ښځه له کاله نه محبس ته ولېږی يوه بله ښځه د هغی په عوض په محبس کښې داخلوی او تعداد پوره کوی يعنی د يوه ساعت دپاره هم بيلتون نه قبلوی او پردی ښځه له خپل کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه نه باسي. دا محبس ډېر اسرار او ډېر فجايع لري زه د دی په ځای چه دغه اسرار ښکاره کړم دا بهتره بولم چه پټ ئی کړم او په يوه اشاره اکتفاً وکړم.

هغه وخت چه دغسی کوتوال موجود و د مملکت مشران او دواك خاوندان هم دغه راز خلق و او دغه شان خلق ئی خوښ و. کوتوال خو به په حيلو او دسيسو يوه ښځه په محبس کښی واچوله او بيا به ئی په پټه پخپل کور کښی ترېنه ناجايزه استفاده کوله مګر سترو واکدارانو دا هم کولی شوه چه يوه مېړو ښه له خپل مېړه نه خلاصه کړی او په ډول و سرنی ئی خپل کور ته راولی نکاح پری وتړی. دغه شان واقعات ډېر پيښ شويدی او پدی هېواد کښې ئی خپل ابتکار بايللی دی. که داسی قصې په يوه بل وطن کښی پيدا شی او يو ليکونکی ورځنی خبر شی هېڅکله به ئی دغسی لنډی لنډی خلاصی نکړی او ډېر جزئيات به ئی هم له نظر لاندې ونيسی ځکه چه هلته به دغه شان واقعات له عجايبو او غرايبو څخه ګڼل کېږی او د ليکونکی ډېر زيات دقت به جلبوی مګر دلته هغه شان نه تلقی کېږی او د ليکونکی زړه زور نه اخلی چه په ډېر شد و مد ئی تصوير کړی.

بله دا چه يوه واقعه د وقوع په وخت کښې د حکايت په صورت بيانېږی نه د افسانی په شکل. پدی مورد کښې همدغومره ويل کافی دی چه سړی ووائی په هغه ځای کښی چه امران او واکداران د چا ناموس د هغه له لاسه ايستلی شی نو مالونه او جايدادونه به څنګه نشي اخستلی په دغسی محيط کښی رشوت اخستل دا استعداد نلری چه څوك پری رومان وليکی او د چا تعجب جلب کړی.

دا واقعات او حوادث هم د لوښو او ظروفو مثال لری چه ورروسته تر ډېرو کلونو په يوه موزيم کښی د تعجب او غرابت شکل و صورت پيدا کوی يا په يوه بل هېواد کښی بل شان معلومېږی.

دغه شيان چه اوس مونږ په موزيم کښی ګورو يو وخت په هر کاله کښی موجود او هره ورځ ليدل کېده په هغه وخت کښې چا دې شيانو ته په دغه نظر نه کتل چه نن مونږ ورته ګورو همدغه سبب دی چه اوس مونږ دغه فجايع په هغه نظر نشو ليدلی چه نوی نسل ئی ګوری. اوس زمونږ ادبا او شعرا چه حساسيت ئی له نورو زيات دی په دغسی واقعاتو متاثر کېږی او په حساسيت ورته ګوری مګر د نورو خلقو په نظر کښی عادی او مانوس معلومېږی. مونږ په يوه مظلومه دنيا کښی پيدا شوی او لوی شوی يو زمونږ شعور او ادراك د کوچنيتوب له وخته د فجايعو او مظالمو منظری ډېری ليدلی دی مونږ چه اول ځل سترګی غړولی دی يو انسان مو حلال او مذبوح ليدلی او ځينی نور مو د قاتلانو او غلو په نامه پيژندلی دی ځکه ښه نشو پوهېدلی چه زمونږ په رمه کښی پسونه او لېوان ګډ کرزی او شپانه ئی له رمی نه نشی بېلولی بلکه ډېر ځله ئی پېژندلی هم نشی. پدی ملك کښی د چنګيز او هلاکو طوفانونه راغلی او دلته داسی خلقو حکومت کړی چه د سرونو مناری ئی جګی کړی او د انسانانو سترګی ئی ايستلی دی هغه ړوند خان چه خپل يو ځوی ئی په بل مړ کړ د هغه سترګی هم د هغه وخت حکومت ړندی کړی وی. پدی ځای کښی خان او ملك ډېره موده بی قانونه حکومت کړی او حاکم و کوتوال په هيچا باندی هيڅ رحم نه دی کړی. دلته سيد او ملا له ظالمانو سره معاونتونه کړی او ځينی

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحانیون ئی هم په اخره کښی بل راز شویدی او په بله جامه کښی ئی خلقو ته تکلیفونه رسولی دی. دغه راز راز ظلمونه چه دلته تاریخچه او د قدامت حق لری یوی داسی مرحلی ته ورسېده چه ظلم او جبر دوهم طبیعت بلکه اول طبیعت شو او غیر طبیعی مظاهر ئی څرګند شوه. له دغو مسلسلو ظلمونو نه په موږ کښی بدبینی دښمنی عدم اعتماد او اجتماعی تنفر پیدا شو او موږ ئی لکه وحشیان غرونو ته وخیژولو موږ اوس سمی ته په انسانه نه راښکته کېږو او په غرونو کښې له لیوانو او پړانګانو نه دومره نه وېرېږو لکه چه په ښارونو کښی له انسانانو ډارېږو او له کوتوالیانو نه مو زړه چوی.

دغو اوضاعو په موږ کښی وحشیانه او ارتجاعی انقلابونه پیدا کړه او زموږ سته ئې و اېستله دا عادت دی چه له ظلم نه ظلم پیدا کېږی او د ظالم و مظلوم جوړه په هېڅ شان نه راځی. د حاکمانو او کوتوالیانو ظلم د ملت او حکومت تر مینځ دښمنی پیدا کړه او د حکومت بناګانی ئی ونړولی. د خلقو په نظر کښی غله له دغسی کار دارانو نه ښه راغله او غلو موقع پیدا کړه چه زموږ شاهی ارګ لاندی کړی. هماغه غله چه ما د شهید له واقعی نه وروسته د قاتلانو او خونیانو په نامه وپېژندل د منصبونو خاوندان شو او لویو رتبو ته ورسېدل. هغه غله چه په غرونو کښی ئی ځای نه و په ښارونو ئی استیلاٌ وکړه او جرنیلان شوه. د دوی په راتګ د مملکت په هره خوا کښی جنګونه شروع شوه او د افغانستان ځلمی پخپل مینځکښی لکه لیوان او لیونیان ونښتل د مملکت په زړه کښی د حسد او نفاق اورونه بل شوه او لمبی ئی ټولو ځایونو ته ورسېدی. د انقلاب اسباب او موجبات البته ډېر شیان و او په ظاهره دغه مجادله د مذهب په نامه وشوه مګر هر څوك پوهېږی چه اصلی عامل څه شی و؟ غله ولی کامیابه شوه؟ خلق ولی د غلو ملګری شوه او له رشوت خورو مامورینو او ظالمانو حاکمانو نه ئی په څه دوی ښه وګڼل؟ قدرت دلته دا وښودل چه له پټو غلو نه ښکاره غله ښه دی او عالم مثال دا تقاضا درلوده چه د دغو زمامدارانو په ځای غله کښېنوی. که زموږ کارداران غله او ظالمان نه وای که دوی په روشوتونو د مظلومو شهیدانو وینی نه څرڅولی یو یتیم ئی د هغه د پلار قاتل ته نه سپارلی د یوه مظلوم شهید ښځه په جبری نکاح نه بندی کېدلی، یوه عفیفه پیغله د دښمن په لاس نه څرخېدلی او د غلو پرده داری نه کېدلی غل نه کوتوال کېدلی هغه کارونه چه غله کوی حاکمانو نه کولی او حکومت د ملت په نظر کښی ظالم د ظالمانو ملګری د غلو حامی د رشوت خورو طرفدار نه وای معرفی شوی غلو د غومره قوت نشو موندلی او رعیت هېڅکله د غلو لښکر کېده نه مګر موږ په رڼا ورځ ولیده چه غله راغله سیدان، حضرتان، ملایان ئی ملګری و، رعیت او ولس ئی شاته ولاړ و او مسلمانانو په مساجدو کښی ورته دعا ګانی کولی. دوی ډېر ژر کامیابه شوه امامانو او خطیبانو د دوی په نامه خطبی ولوستلی، د دوی سکه په وطن کښی رایجه شوه او د مملکت کار داران د دوی له وېری د یوه او بل په کور کښی د غلو په شان پټ شوه. دغه وضعیت تر یوه وخته دوام وکړ او په آخره کښی د لوی خدای په اراده د اعلیحضرت شهید په قیادت او د ملت په وروستی فکر او فداکاری غله له سلطنتی قصره ووتل او داړه مار مغلوب شوه مګر دا باید ووایو چه غله اوس هم بیخی نه دی ورك او زموږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکتي دوایرو کښي په بله جامه او بل رنګ کښي کار کوي چه زموږ پولیسان ئې نشي نیولی بلکه پولیسان ئې له امر او حکم لاندي دي. هر څوك دغه غله نه پېژني ځکه چه شکل و قیافه ئې بل راز ده او نوم ئې هم بدل کړیدی په یوه ځای کښي ورته خلق علاقدار وائي په بل ځای کښي ورته مامور صاحب یا حاکم صاحب ویل کېږي او په ځینو مقامونو کښي ئې له دې نه هم لوړ القاب پیدا کړیدي. دا عادت دی چه که سړی له یوه ظرف او لوښي نه د خاورو تیل خالي کړي او تول وینوي بوی ئې تر ډېره وخته نه ځي او چه هر وخت یو اور لګیت څوك ولګوي او ورنږدي ئې کړي سمدلاسه اور اخلي او سړی پوهېږي چه یو څه تېل لا پاته و چه موږ نشو لیدلی او زموږ په نظر کښي هېڅ نه معلومېده غله هم زموږ له نظره پټ دي او د غلو دا عادت دی چه ځان پټ ساتي او په پټه کار کوي.

موږ باید دا غله وپېژنو او کشف ئې کړو. ما له ډېر پخوا وخته تر دې وخته پوري د غلو تعقیب کړیدی او د دوی لاري مي خارلي دي که دوی په بیوك کښي سپاره وي یا په شورلیټ کښي زه ئې پېژنم که په ډېره لوړه چوکۍ کښېني هم رانه نه غلطېږي که پیر شي او که فقیر شي زه غل پیژنم او پوهېږم چه دا څوك دی او څه کوي؟ موږ باید غله ورك کړو او چا ته د غلا موقع ورنکړو که یو غل ډېر معتبر وي او لوړ مقام ئې اشغال کړی وي باید غل ورته ووایو او د مملکت دښمن ئې وبولو.

زموږ په وطن کښي غله والیان شوه جرنیلان شوه وزیران شوه بلکه تاج و تخت ته ورسېدل مګر موږ هغوی غله ګڼل او مجادله مو ورسره کوله. دا مجادله باید اوس هم پرې نږدو او دوام ورکړو ځکه چه غله بیخي ورك نه دي او ډېرې چوکۍ ئې اوس هم نیولې دي.

موږ باید پدې پوه شو چه غله هم لکه د سینما اکتران په ډېرو رنګونو کښې ځان ښکاره کوي او په هره طبقه کښې موجود دي. ځینې کسان شته چه خلق ئې د دې دپاره په لمانځه کښي دمخه کوی چه په وروسته صف کښي د خلقو پڼې پټوي نو دغسې پیشوا امام نه وي بلکه غل وي او ضرورت ورلاندي کړې وي. یو وخت څو تنه غله کوم ځای ته ولاړه او څو اسونه ئې له یوه کلي نه په غلا را وایستل دوی چه له کلي نه بیدیا ته را ووتل په کلي کښي نغاره وشوه چه د غلو تعقیب وکړی او اسونه را وګرزوی، غله پوه شوه چه په دوی پسي چیغه را اوزی او دوی تربنه نشي خلاصېدلی ځکه چه هغوی د اسونو په سپرلی او ځغلولو کښې ډېر مهارت لرې او دوی لاندي کوي د غلو مشر چه یو سپین ږیری سړی و او د غلا په فن کښي استاذ و له خپل اس څخه ښکته شو او ملګرو ته ئې وویل: تاسي اسونه په دغه بیابان کښي لمر خاته خواته ولئ او ډېر ګړندي ځي زه به دلته ستاسو د نجات دپاره پاته شم هغوی دا خبره ومنله او په هماغه خوا روان شوه د غلو مشر جای نماز او سپین څادر چه د ضرورت دپاره ئې له ځانه سره پټ ساتل را وایستل جای نماز ئې د زیارت پخوا کښي لاري ته نزدې وغوړاوه او سپین څادر ئې په سر واچاوه تر څو چه د کلي چیغه را رسېدله ده څو رکعاته نفل هم کړي و او د غلو د نجات دعائي کوله د کلي خلقو چه د زیارت له څنګه سپین ږیری زاهد او عابد په مسئله باندي ناست ولید چه دواړه لاسونه ئې د خدای دربار ته نیولي او دعا کوي له ده نه ئې په ډېر احترام تپوس وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه غله کومسی لاړه سپین ږیری شیخ په خوله هېڅ ونه ویل او په لاس ئی لمر پېواته خواته اشاره وکړه هر کله چه د دغسی خلقو په اشاره خلق درومی او ډېر ډېر کارونه کوی هغوی هم د ده ومنله او په هماغه لوری روان شوه. دی پوه شه چه غلو ته می نجات ورکړ او خلق می ګمراه کړه نو خپل جای نماز ئې وڅانډه او په غلو پسی روان شو. وګورئ کله غل زاهد کېږی هم او په دغه ډول غلا کوی مونږ باید غل او شیخ وپېژنو او په هر چا تېرنه اوزو.

دغه تحویلداران چه په دوایرو کښی ګورئ په دوی کښی هم داسی غله شته چه د بیت المال سته باسی او په کال کښی په زر هاؤ روپۍ غرقوی له دوی سره هم ډېر ماموران مدیران او لوی لوی خلق په غلا کښی شریك وی او ډېر ډېر کارونه کوی. زما یوه ملګری حکایت کاوه چه څو کاله پخواه زه او یو بل سړی چه دواړه له یوی کورنۍ ودونه کړی و یو ځای رسمی دوایرو ته راغلو ما څو کاله تعلیم کړی و او کتابونه می لوستی و زه کاتب شوم او هغه د دی لامله چه بی تعلیمه و تحویلدار مقرر شو زه پدی څو کالو کښی مدیریت ته ورسېدم او هغه اوس هم تحویلدار دی مګر په کلی کور کښی د هغه اعتبار له ما نه ډېر زیات دی او زما مدیریت څوك په دوه توته نه اخلی ما پخپل حیات او خپل کور کښی هېڅ بهبود حاصل نکړای شو او تحویلدار ډېری زمکی واخستلی او لوړې بنګلی ئی جوړی کړی هغه علاوه په نورو شیانو دری ودونه نور هم وکړه او اوس ئی څلور ښځی په کاله کښی ناستی دی د ده یوه ښځه زما ښینه ده او زما کوچنیان کله کله د خپلی ترور د لیدو دپاره تحویلدار کره ورځی چه بېرته راشی تر څو ورځو د هغه د کاله قصې نه تمامېږی، یو ئی د رادیو صفتونه کوی بل وائی په کور کښی ئی ډېری ښی قالینی اواری دی او په میزونو او رفونو باندی ئی ډېر ښایسته لوښی ایښی دی. دا صفتونه چه تمام شی بیا نو له ما نه خواهش کوی چه مونږ ته هماغسی رادیو واخله او هماغه شان کالی راته جوړ کړه.

زما د ځوی زړه هم دا غواړی چه د تحویلدار د ځوی په شان دریشی ولری او هماغه شان بوټونه په پښو کړی. د هلکانو مور خو هېڅکله خپلی خور کره نه ورځی او که هغه هر څومره جوابونه راولېږی دائې په یوه بهانه ردوی او جواب ورکوی، داسی نه چه زه ئی منع کوم او هلته ئی نه پرېږدم بلکه څو ځله ما هم ویلی دی چه زه ولاړه شه! خور دی خوابدې کېږی او ګله کوی مګر هغه زما هم نه منی او یوه پلمه برابروی چه ما قانع کاندی. که څه هم دا ما ته نه وائی مګر زه پوهېږم چه دا ولی نه ځی او څه شی د خپلی خور له کاله نه ایساره کړېدی؟ دا که څه هم د یوه مدیر ښځه ده مګر جامی ئی د تحویلدار ښځو غوندی نه دی او هغه ګانی چه هغوی ئی لری دا ئی نلری نو که هلته ولاړه شی او د هغوی هستی او خپله نیستی وګوری سترګی ئی نه غړېږی او دغه وضعیت نشی لیدلی. په یوه اداره کښې چه دغسی تحویلدار موجود وی هلته ارو مرو د شعبو امران هم ډېرې ګټی لری او ډېر کسان د تحویلدار په غلا کښې شریك وی او دغه شان مدیران په دوایرو کښی ډېر لږ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومې غلا ګانې چه په دوايرو کښې د قلم خاوندان او ميرزايان کولې شي هغه په بل ځای کښې نشي کېدلې که تاسې په دوايرو کښې لږ غونډې بلد شئ او د دوی له کارونو خبر شئ ډېر تعجب به وکړئ.

هغه کال په يوه تفتيش کښې معلومه شوه چه يوه لوی سړی يوازې د حيواناتو له اذوقې نه سل خرواره بوس او څو خرواره اربشې خوړلې وی. دا غلا که څه هم په تول ډېره درنه ده مګر د معنی په لحاظ ډېره سپکه غلا ده او سړی افسوس کوی چه مشران او لوی خلق د بوسو او اربشو په غلا هم نه شرمېږی. دی خلقو په غلا کښې ډېر مهارت پيدا کړيدی او په هر شی کښې غلا کوی دوی اوس په خاره زمکه کښې هم ځانونه مړولې شی او له هېڅ نه ډېر څه بودوی.

يوه چا قصه کوله چه زما مزدور کله چه له بازاره د يوه غيران سودا راوړی نو يو غيران او پنځه ويشت پوله پکښې ځينې وختونه دی وخوری دا خبره هر چا ته له حقيقته لږ غونډی لرې ښکاره شوه او په ظرافت ئې محموله کړه هغه وويل زه رښتيا وايم توقه نه کوم ما يو ځل دی بازار ته په سودا پسې ولېږه بېرته تښ راغی چه پيسی رانه ورکی شوی بل غيران مې ورکړ په هغه کښې ئې هم پنځه ويشت پوله پټ کړه او پوره سودائی رانوړه زمونږ يوه ملګری وويل دا ستا مزدور خو د حسن له مزدوره هم په غلا کښې زيات مهارت لری. ملګري تول متوجه شوه چه د حسن مزدور به لا څنګه وی؟ هغه وويل حسن نوماند يو سړی و د هغه يو غل مزدور په برخه شو چه په هره سودا کښې به ئې څو پيسې پټولې، يوه ورځ حسن دری غېرانه ورکړه چه ده ته په بازار کښې يو مهر جوړ کړی د مهرونو قسمت معلوم و چه په يوه توری (حرف) يو غيران مهر جوړوونکی اخلی او هېڅ زيات و کم پکښې نه وی. د حسن نوم دری توری و او دری غيرانه کېده مزدور چه مهر کن ته ورغی ورته ئې وويل زما نوم خس دی ما ته يو مهر جوړ کړه او دغه يوه روپۍ خپله اجوره واخله مهر کن چه (حس) وليکه د (ح) په توری باندی ئې ټکی اېښوده چه (خس) شی مزدور ورباندی غږ کړ چه دا ټکی د (س) په لمنه کښې کېږده او هلته ئې مه ږده مهر کن ورته وويل له دېنه خو دری توری جوړېږی او اجوره ئې دری غېرانه کېږی مزدور ورسره جګړه شروع کړه چه زما درباندی يو ټکی حق دی په هر ځای کښې چه زه وايم هماغلته ئې کېږده مهر کن په سوال و جواب له خپل کاره واوت او نور تاوان ئې هم کېده نو له ناکامه له يوه غيرانه تېر شو او مهر ئې په يوه روپۍ ورکړ مزدور چه خپل بادار ته مهر راوړ د هغه دا يقين و چه پدی سودا کښې ئې هېڅ نه دی پټ کړی او د غلا دپاره هېڅ امکان نه و موجود مګر هغه خپل کار کړی و او د خپل فن له مهارت نه ئې استفاده کړی وه. زمونږ ځينې مامورين او کارداران چه په تور و سپين پوهېږی او له تورو سره کار لری د غلا دغه راز چلونه او چمونه ورته ډېر ښه معلوم دی او په داسی ځای کښې چه غلا هېڅ ممکنه نه ده غلا کولی شي او د غلا دپاره لاره برابروي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library